

Hazai nyárasaink fatömeg- és törzsalak-vizsgálatainak eredményei

SCHOPP LÁSZLÓ erdőmérnök

A fatömeg tábla olyan nélkülözhetetlen — pontosabban pénz-, anyag-, munkaerő és munkaidő szempontjából nélkülözhetetlennek tekinthető — (közvetett termelési) eszköz, mely arra szolgál, hogy segítségével az erdei véghasználatok és az erdei előhasználatok során kitermelésre kerülő fatömeg mennyiségét, a mellmagassági átméret és a famagasság ismerete alapján a tervgazdaság szempontjából szükséges és egyben elegendő pontossággal meg lehessen állapítani.

Ez a szolgálat a nyárfatermelés népgazdasági jelentőségének szakadatlan fokozására való tekintettel — elsősorban is a nyárasokra — tervévről-tervévre nélkülözhetetlenebbé vált.

Az elmúlt évtizedben számos tanulmány jelent meg nyárasainkkal kapcsolatban. Ezek a tanulmányok azonban nagyrészt a legjobb növekedésű fajták nemesítésével, korszerű telepítésével és ápolásával, az egyes fajták rendszertani kérdésével, a nyárok talajigényeivel, betegségeivel, kártevőivel, nemkülönben azok gazdasági jelentőségeivel foglalkoztak.

Egyedül *dr. Magyar János* tollából jelent meg — szakirodalmunkban — olyan értekezés, amely a nyárasok fatermésének, szerkezetének és nevelésének problémáival foglalkozott. Ennél a munkájánál — melynél magam is, mint munkatársam közreműködtem — megállapítottuk, hogy a még megoldásra váró kényesebb faállományszerkezeti és faterméstani vizsgálatok, hazai nyárfatömeg táblák nélkül teljes egészében meg nem oldhatók.

Megállapítottuk továbbá azt, hogy a külföldön megjelent nyárfatömeg táblák a mi viszonyainkra nem alkalmazhatók. Ez volt az oka annak, hogy mind az erdőrendezősek, mind pedig az erdőgazdaságok óvatosan nyúltak ezekhez a fatömeg táblákhoz, — már amelyekhez egyáltalán hozzá tudtak jutni.

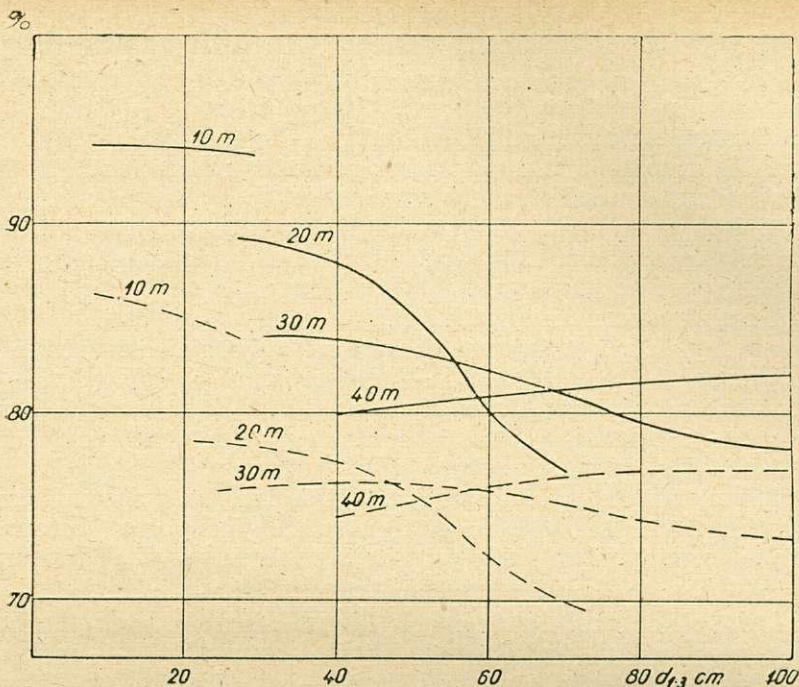
A hazai nyárfatömeg táblák elkészítésének szükségességét felettes hatóságunk is felismerte és azt — megfelelő hitelkeret biztosításával — minden vonalon a legmeszebbmenőkig támogatta.

Nyárasaink fatömegének a megállapítására — egészen a legutóbbi évekig — a *Grundner—Schwappach*-féle tölgy-fatömeg táblát használtuk.

Mint azt az 1. sz. rajzra is szemlélteti, a *Grundner—Schwappach*-féle tölgy-fatömeg tábla alkalmazásával, szürkenyár esetében 10—20, míg feketenyár esetében 20—30%-os hibát követtünk el. Ennek folytán előzetes becsléseink alapján megtervezett fatömeg mennyisége — a magasságtól és a mellmagassági átmérőtől függően — ilyen %-os eltérést eredményezett.

Igazolja ezt a gyakorlat is, melynek alapján a kitermelésre előírányzott tővön álló nyárfából — a tölgy-fatömeg táblák alkalmazása esetében — a ténylegesen kitermelt anyag mennyisége nem egyezett az erdészetek előzetes számításai alapján várt nettó fatömeggel, hanem annál minden esetben kevesebb volt.

Az egyes fatömeg táblák között mutatkozó eltéréseken azonban — még azonos fafaj esetében — sem szabad csodálkoznunk. Köztudomású, hogy kielégítő pontosságú eredményeket a fatömeg táblákkal csak akkor

1. sz. rajzabra: A szürkenyár és feketenyár összes fatömeg adatainak százalékos viszonya a Grundner—Schwappach-féle tölgyfatömeg-tábla összes fatömeg adataihoz. Abszcissza: $d_{1,3}$ = mellmagassági átmérő (cm). Ordinata: százalék (%). (Összefüggő vastag vonal a szürke-, szaggatott vonal pedig a feketenyár százalékos adatait tartalmazza 10, 20 stb. m fmagasságnál.)

érhetünk el, ha faállományunk szerkezet tekintetében nem tér el túlságosan azoktól a faállományoktól, melyekből a fatömegtablák készítéséhez felhasznált anyagot gyűjtötték.

Igazolják ezeket Fekete Zoltánnak a Grundner—Schwappach-féle fatömegtablákkal végzett kísérletei is, melyeket különböző módon kezelt, illetve gyéritett tölgy állományokban hajtott végre. Az eltérés, a tényleges és a fatömegtablából kiolvasott adatok között, 0—20% között mozgott.

Ezek az adatok arra figyelmeztetnek bennünket, hogy óvakodjunk a fatömegtablák — még ha azok azonos fafajúak és hazaiak is! — korlátlan használatától. Ott, ahol nagyobb pontosságra van szükségünk, ahol a fatömeg pontossága iránt is nagyobb igényeket, illetve követelményeket támasztunk — pl. az évi favágatási tervek összeállításánál — mintafák döntésével ellenőrizzük a fatömegtablák használhatóságát.

A nyárfák alakja, illetve köbtartalma nem annyira a tenyészeti tájtól, talaj minőségétől, a kortól, záródástól stb., hanem a fának az állományban elfoglalt helyzetétől, a gyérités mértékétől és rendszerétől, a kialakult törzshálózati és elsősorban is a fa koronaméretétől függ.

Vizsgálataim szerint egyméteres koronaátmérő-növekedés — azonos mellmagassági átmérő és magasság esetében — átlagosan 5%-os összfatömeg növekedést eredményez.

Sok esetben előfordul, hogy ugyanazon mellmagassági átmérő és ma-

gasság mellett a koronaméretük 1×1 m-től, 10×10 m-ig, azaz 1 m^2 -től 100 m^2 -ig változnak. A koronaméret különbségek (+ — irányban) 20—25, sőt ennél nagyobb %-os eltérést is eredményeznek a fatömeg táblákban kimutatott országos átlaggal szemben.

A helyes országos átlag elnyerése céljából pedig adatainkat — talaj, évi csapadék, átlag hőmérséklet, kor, záródás stb. szempontjából — az ország legkülönbözőbb területein gyűjtöttem be.

A külső felvételi helyek felsorolását, valamint az egyes főbb tájtypusokban felvett kísérleti anyag mennyiségét, fafajonkénti részletezéssel az alábbi kimutatás tartalmazza:

K i m u t a t á s

a hazai nyárák fatömeg és egyéb növekvési táblái számára begyűjtött vizsgálati anyagról

Felvételi helyek főbb tájankénti csoportosítása	Szürkenyár		Feketenyár	
	db	%	db	%
<i>I. Duna felső folyása</i> (50-es táj). Cíkolasziget Dunakiliti, Dunaszeg	246	9	168	20
<i>II. Duna középfolyása</i> (11-es táj). Érd, Szigetújfalu	319	12	156	18
<i>III. Duna alsó folyása</i> (11-es táj). Homorod, Karapancsa, Ócsény, Pörboly, Szekszárd.	959	35	432	52
<i>IV. Duna—Tisza-köze</i> (8, 9, 10-es táj). Ágasegyháza, Albertirsa, Kunadacs, Pusztavacs, Tázlár	896	34	17	2
<i>V. Tisza észak.</i> (3,7-es táj). Bánk, Tiszacsege	263	10	62	8
Összesen	2683	100	835	100

A kimutatás szerint szürkenyárból 2683 db, feketenyárból 835 db fa adatait vettük fel. Ez megközelítőleg 5000 m^3 fatömeg kitermelésével és 80 000 szakasz bemérésével járt. Ennyi adat a német fatömeg táblák adataihoz képest elég csekély, véleményem szerint azonban elegendő ahhoz, hogy pontos felhasználásával megbízható fatömeg táblát állíthassunk össze.

A vizsgálat módszerének és anyagának ismertetésére itt nem térek ki, mivel ezt az „Erdészeti Kutatások“ legközelebbi számában részletesen tárgyalom. Szükségesnek látom azonban megemlíteni azt, hogy felvételeimet kivétel nélkül zárt állományokban (40—100%-os záródású) előhasználati és véghasználati — azaz különböző korú — törzseken hajtottam végre.

Meg kívánom említeni továbbá még azt, hogy a munka megindulásakor külön-külön vettem vizsgálat alá a fehér-, szürke-, és feketenyár adatait. Vizsgálatom folyamán megállapítottam, hogy — a gyakorlat szempontjából úgy is nehezen megkülönböztethető — fehér- és szürkenyár fatömege között számottevő eltérés nincs, így azokat egy közös, míg a feketenyárra, mely nemcsak morfológiai, de törzsalak, vastag és vékonyfa stb. szempontjából is különbözik fentiektől, külön fatömeg táblát készítettem. (Már a külső megjelenésükben mutatkozó eltérést hűen tükrözi az 1. és 2. sz. kép.)

Mint hogy az országos átlagtörzsek megállapítása végett nemcsak a jónövésű, egyenes, hanem a görbe, ágas, villás fákat is bevontam kísér-

leti anyagomba, az alakszámok egész szétszórt, helyenként ellentétes futású vonalakat adtak. Ezért azokat az alakszámtáblák helyes összeállítására nem tartottam alkalmasnak. Így a *vastagfatömeg megállapításakor*, a nagyszámban döntött és a szakaszos felvételek alapján kiköbözött törzsek köbtartalmát, magassági (5—5 cm-enként) és vastagsági (5—5 m-enként) osztályokba soroztam és az egyes osztályok átlagértékeit rajzábbrás szerkesztéssel, illetve különféle számítások alapján kiegyenlítettem.

Az alakszámokkal kapcsolatban — ennek ellenére — általános elvként lerögzíthető az, hogy az *alakszám*

1. sz. fénykép: Az alföldi száraz homokon álló középkorú fehérynár (ERTI foto).

- a) ugyanazon magasság mellett
vastagfánál az átmérő növekedésével emelkedik, ettől csak a szélsőségeknél mutat eltérést,
a törzsfánál ezzel ellentétben állandóan csökken,
- b) ugyanazon mellmagassági átmérő mellett pedig:
vastagfánál a magasság növekedésével csökken,
a törzsfánál pedig ugyanakkor emelkedik.

A *vékonyfának* a vastag fatömeg százalékában való megállapítása, szintén igen komplikáltnak mutatkozott. Megnehezítette a helyzetet az is, hogy hazai nyárasaink vékonyfa-százalékai teljes mértékben különböznek nemcsak a külföldi nyár-, de egyéb fafajokra kimutatott vékonyfa-százalékok adataitól.

Hazai nyárasaink — vastagfára vonatkoztatott — gally-százalékai magassági osztályonkénti elkülönítéssel, a mellmagassági átmérő függvényében hullámszerű futást eredményeznek.

Csak példának említem meg a 3-as (15—19,9 m-es) magassági osztályt, ahol 15 cm mellmagassági átmérőnél a vastagfára vonatkoztatott (kisimítatlan) gally-százalék alig haladja meg a 10%-ot. Ettől kezdve fo-

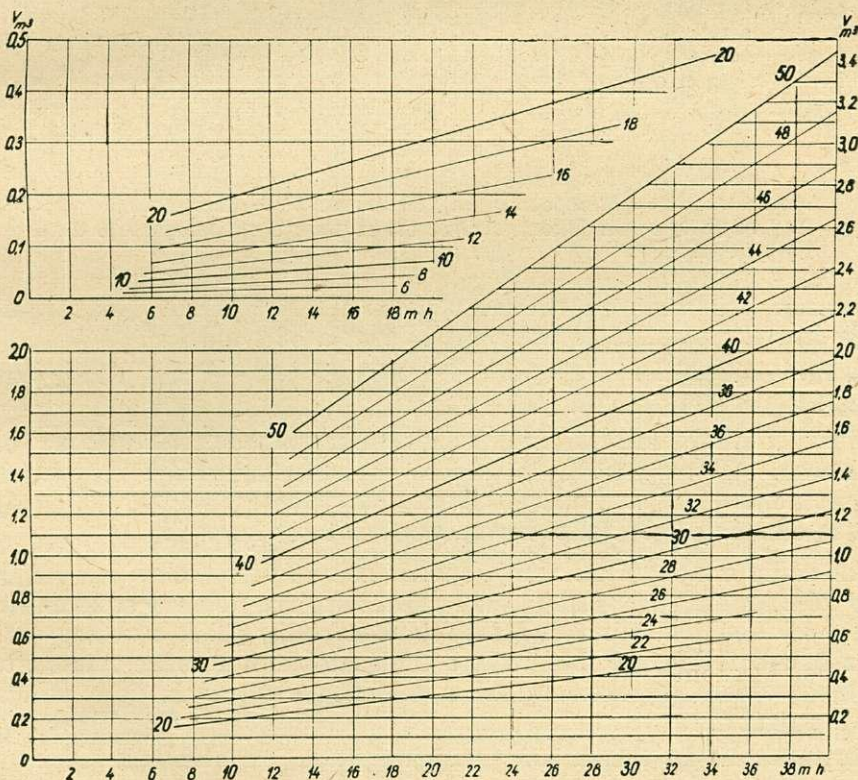
H	M e l l m a g a s s á g i á t m é r ő, c m							
	5	10	20	30	40	50	60	70
m	százalék							
15	17,0	11,0	14,0	21,0	25,0	24,0	22,5	21,1
20	—	6,0	10,0	14,0	16,0	16,5	15,5	14,5

kozatosan emelkedik egészen 25%-ig, mely százalékot 35 cm mellmagassági átmérőnél éri el, 50 cm mellmagassági átmérőnél pedig már 15%-ra esik vissza.

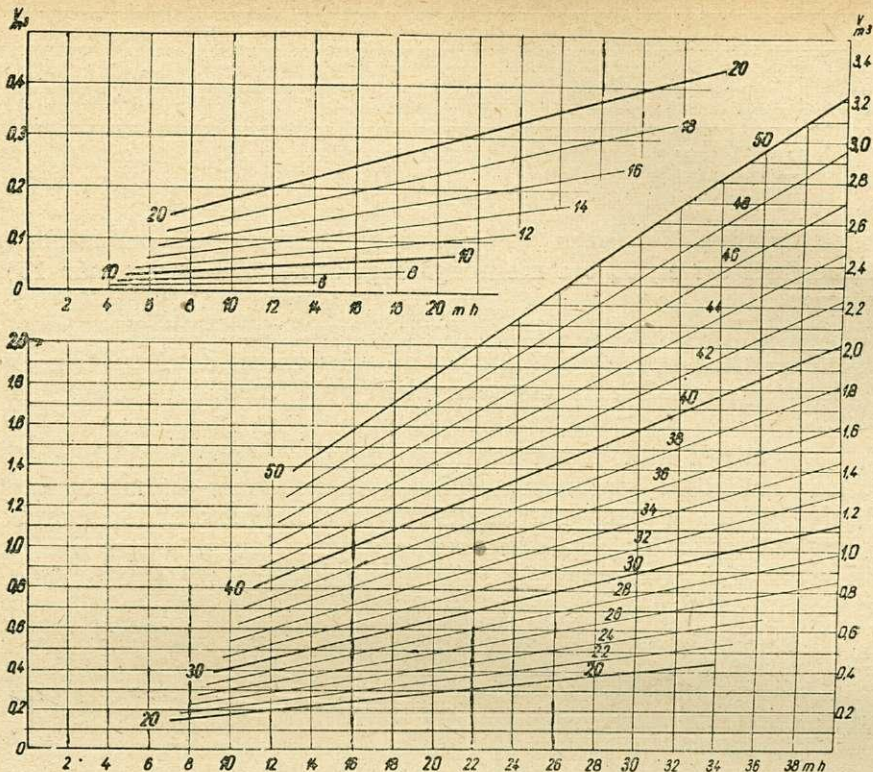
Az összes-fatömeget a vékonyfának a vastagfára vonatkoztatott százalékában — szélső értékeim hiányában — levezetni nem tudtam, így a vékonyfatömegnek a körlap függvényében való megállapításához folytattam.

A kiegyenlítés után nyert fatömeg adatokat a megfelelő körlap vastagfatömeg adataihoz hozzáadva, eredményül az összes-fatömeget kaptam.

Az így felrakott összes-fatömeg futásában helyenként törés mutatkozott, amelyet csak a legszükségesebb helyen egyenlítettem ki. Ennek folytán a hullámszerű futású százalék nagysága bizonyos mértékig csökkent.

2. sz. rajzábra: Szürkenyár összesfatömege a magasság függvényében
Abszcissa: h = famagasság (m). Ordinata: V = összesfatömeg (m^3).
A ferdefutású vonalakon feltüntetett számok a mellmagassági átmérőt jelentik.

3. sz. rajzabra: Feketenyár összesfatömege a magasság függvényében. Abszcissa: h = famagasság (m). Ordinata: V = összesfatömeg (m^3). A ferdefutású vonalakon feltüntetett számok a mellmagassági átmérőt jelentik.

Nézzük, mi lesz a vékonyfa-százaléka a fent említett 3-as magassági osztály kisímitott szélső értékeinél (táblázat a 433. oldalon).

A hullámszerű futás azonban — amint látjuk — még a kiegyenlítés után is megmutatkozott.

Fentiek alapján hazai nyarasaink vékonyfa-százalékának az eddig közölt hazai-, illetve külföldi adatokkal szemben mutatkozó nagymértékű eltérését nem tekintem lezárt kérdésnek; a jelenségre folyó évben újabb többszáz ellenőrző felvétellel fogok magyarázatot keresni.

Az eddig elmondottak alapján tehát hazai nyarasainkra két fatömeg-táblát készítettem, még pedig külön a szürkenyárra (fehér + szürkenyár) és külön a feketenyárra. Mindkét fafaj esetében pedig külön a vastag- és külön az összes fatömege. Magukat a táblázatokat helyszűke miatt itt közölni nem tudom, igyekeztem ezt a nehézséget rajzárbrás úton áthidalni. (2. és 3. rajzabra.)

Rajzárbráról az összfatömeg megállapítása az alábbiak szerint történik:

a megmért fa magasságát (pl. 30 m-t) felkeresem az abszcissa tengelyen. Az erre a pontra húzott merőleges vonalon addig haladok felfelé, amíg a keresett mellmagassági átmérő adatát, a 0 pont felé lejtő egyenes-

nél — mely a mellmagassági átmérő adatait tartalmazza — el nem érem. (Pl. 40 cm.) A két vonal metszési pontját az ordináta tengelyre vetítem ki és leolvasom a keresett faegyed összesfatömegének a köbtartalmát.

A példaképpen vett 30 m magasság és 40 cm mellmagassági átmérő esetében, a szürkenyárnál (2. sz. rajzábra) 1,75 m³ a fatömegtáblában ki-mutatott 1,748 m³-rel szemben, míg a feketenyár esetében (3. sz. rajzábra) 1,59 m³-t olvashatunk le a fatömegtábla szerinti 1,592 m³-rel szemben.

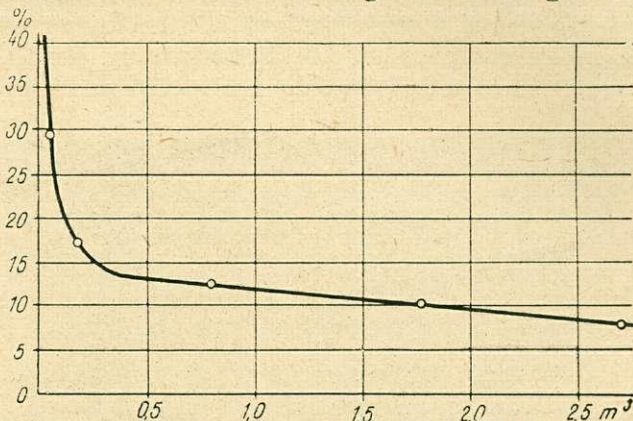

2. sz. fénykép. A szárföldi Hanyban álló középkorú fekete nyár (ERTI foto).

Az ordináta tengelyen a fatömeg adatok egy tizedes pontosságig vannak feltüntetve, melynek folytán a százalékokat már becsülni kell, hasonló a helyzet a páratlan magasság, illetve mellmagassági átmérőnél is, melyek esetében csak közbesítés — interpolálás — útján lehet a vastagfatömeget megállapítani.

Vizsgálatot, illetve méréseket végeztem továbbá a tuskó- és gyökérfa mennyiségének a megállapítására is.

Külön táblázatot erre azonban nem készítettem, mivel a külső felvételi helyek legtöbbjénél, részint a fa minősége és felhasználhatósága, részint pedig a magasállású talajvíz miatt a tuskózást vagy egyáltalán nem, vagy csak kis mértékben — lehasogatással — végzik el.

4. sz. rajzára: A tuskó- és gyökérfa a vastagfatömeg százalékában.
Abszcissa: $V =$ vastagfatömeg (m^3). Ordínata: százalék (%).

Adatfelvételeimet tuskóval való döntés útján állapítottam meg. Az így kapott eredményeket, illetve adatokat a vastagfatömeg százalékában rajzábbrás úton mutatom be. (4. sz. rajzábbrára.)

Évi favágatási terveink, valamint az üzemi részlettervek összeállításánál igen nagy jelentőségük van a kéregvastagságnak és a törzsalaknak. Fontos ez annál is inkább, mivel nyárasaink kéregvastagságáról és törzsalakjáról eddig még nincsenek vizsgálati eredményeink. Ezért szükséges-

3. sz. fénykép: A fehér- (baloldali) és a feketenyár (jobbaldali) kérgé (ERTI foto).

nek tartom, hogy ezekről is megemlékezzem, bár e tekintetben egyelőre csak tájékoztató adatokat közölhetek.

A mellmagassági átmérőben mért kétszeres kéregvastagság adata nem egyezik a két hazai nyárnál. (3. sz. fénykép.) A szürkenyár 5 cm-től (a mellmagassági átmérő növekedésével) 25%-kal vastagabb kéreggel rendelkezik, mint a feketenyár. A szürkenyár kétszeres kéregvastagsága 2 cm-től (15 cm mellmagassági átmérőnél) fokozatosan emelkedik, míg 70 cm-nél, majdnem eléri a 7 cm-t.

Megállapítottam továbbá, hogy mind a körlapra, mind a köbtartalomra vonatkoztatott kéregszázalékok a mellmagassági átmérő növekedésével csökkennek.

Az egész törzsfa köbtartalmára vonatkoztatva, azonos mellmagassági átmérő mellett a magasság növekedésével szintén csökken a kéreg százalékos értéke. Ezt igazolják az alábbiakban közölt adatok is, melyek a törzsfa kéregnélküli- és kéregben mért köbtartalom százalékos viszonyát tartalmazzák:

pl. 30—34,9 cm mellmagassági átmérő esetében:

15 m magasságnál	15%
20 m magasságnál	14%
30 m magasságnál	11%
35 m magasságnál	8%-ra csökken.

Hazai nyárásaink törzsalakjával kapcsolatban szolgáljon tájékoztatóul az alábbi két táblázat, amely egyéb fafajok százalékos törzsméreteinek az összehasonlítását tartalmazza.

a) A magasság százalékban

T. sz.	Fafaj	Távolság a vágáslaptól h %-ában										Megjegyzés
		0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	
		a törzs átmérője a mellmagassági átmérő %-ában										
1.	Tölgy	130,0	95,4	89,6	84,2	78,4	71,4	61,9	49,1	34,1	17,6	Fekete Z.
2.	Sz-nyár	127,5	95,8	87,0	80,0	72,3	61,6	50,1	37,1	25,6	16,6	Tájékoztató
3.	F-nyár	123,0	92,9	82,1	71,8	65,3	58,2	50,6	39,2	26,1	18,7	30—35 cm-re
4.	L-fenyő	110,0	91,0	84,6	79,2	72,8	65,1	56,1	45,5	32,7	19,3	Bartha A.
5.	Akác	131,0	97,4	88,4	81,2	73,7	64,5	54,0	42,3	28,6	14,4	Fekete Z.

b) A vágáslaptól mért távolságban

H	Távolság a vágáslaptól												Megjegyzés	
	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23		25
m	törzsátmérő viszonya a mellmagassági átmérőhöz													
28	102	95	91	87	83	79	74	68	62	54	46	37	—	Tölgy — Mitscherlich
28	102	94	88	85	80	75	67	59	52	42	31	24	18	Szürkenyár
28	103	88	82	74	69	64	60	54	47	45	29	23	19	Feketenyár
28	—	94	87	81	74	68	61	54	47	39	31	23	14	Ko. nyár K. Rötzel
28	—	93	87	82	77	71	65	58	51	44	36	27	17	O. nyár

A közölt fafajok törzsméreteinek százalékos adatai alapján megállapítható, hogy hazai nyárásaink törzsalakja a legrosszabb. Kivételt képez a lucfenyő, mely a törzshosszúság vágáslaptól mért távolságának kb. 40%-áig a szürkenyár alatt van, attól kezdve törzse már hengeresebb. A feketenyár azonban még itt sem éri el a lucfenyő %-os adatait.

Vegyük továbbá vizsgálat alá hazai nyárasainkat a hengeresség, illetve a sudarlósság szempontjából is. A szürkenyár esetében — pl. 30 cm mellmagassági átmérőnél — a törzs alsó része hengeres — kb. 11 m magasságig — attól kezdve azonban sudarlós. A feketenyár ezzel ellentétben inkább az alsó szakaszaiban sudarlós, onnan pedig jóformán az egész törzs hosszában hengeresnek bizonyult.

A felvett kísérleti anyagot vastagsági és magassági osztályonként elkülönítve kell vizsgálat alá venni, mert ezek változásával a törzs hengeressége, illetve sudarlóssága is nagy mértékben változik. Pl. ugyanazon magasság mellett a vékonyabb törzsek hengeresebbek, mint a vastagabbak.

Meg kívánok továbbá emlékezni a nemesnyárasainkról is (*P. marilandica*, *P. serotina*, *P. robusta*), melyek fatömegetáblái jelenleg még feldolgozás alatt állnak, hogy azok elkészültéig, becsléseinknél a feketenyár fatömegetáblákat használjuk.

EGYESÜLETI HÍREK

A Fásítási Szakcsoport működéséről

Az egyesületben fásítási kérdésekkel 1952-től 1955. év végéig külön munkabizottság, azt követően pedig a Fásítási Szakcsoport foglalkozott. Mindkét szervezeti formában társadalmi úton segítette a fásítási célkitűzések megvalósítását és támogatta a fásítási feladat elvégzésére hivatott hivatalos és társadalmi szerveket. E sokrétű társadalmi feladat megoldásához a szakcsoport tevékenységének főkéret a következőkben határozta meg:

Folyamatosan tanulmányozza a Szovjetunió, a baráti népi demokráciák, továbbá az egyéb országok fásítási kérdéseit és azokat értékelve a hazai munka rendelkezésére bocsátja; figyelemmel kíséri és értékeli a fásítás hazánkban folyó elvi és gyakorlati munkáját, ennek fejlődését előmozdítja; az eredményes munka érdekében kiszélesíti kapcsolatait a tömegszervezetek és a dolgozók felé, a fásítási propaganda vonalán szorosan együttműködik a Magyar Agrártudományi Egyesülettel, a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulattal, — végül feladatának megoldásához beszerzei és mozgósítja az egyesület helyi csoportjait.

Visszapillantva az eddigi működésére, megállapítható, hogy a szakcsoport, illetve munkabizottság igyekezett felszínén tartani a fásítás legidősebb kérdéseit, ebben a munkában érdekelt mezőgazdasági szakemberek bevonásával. A szakcsoport nem egyszer élt a társadalmi bírálat lehetőségével, pl. a földművelésügyi miniszter felé, amikor az üzemben belüli földrendezéssel kapcsolatban merev intézkedések hátráltatták a fásítási munkát. A fásítási propaganda szélesítése terén különösen nagy feladat várt és vár is a szakcsoportra. Az elmúlt években tevékenyen bekapcsolódott a „Fák Hete“ ünnepségek megszervezésébe. Folyamatosan bírálta az Országos Erdészeti Főigazgatóság által kiadott brosúrákat és javaslatot tett újabb brosúrák készítésére. Foglalkozott a szakcsoport a kiadásra kerülő fásítási utasítással és részletes bírálattal egykezett előmozdítani, hogy a gyakorlati szakemberek számára minél hasznosabb legyen. Fásítási Útmutatót készített az Agrártudományi Egyesület részére, amelyben részletes tájékoztatást adott a fásítás szervezetéről, a tervezésről és a kivitelezésről, továbbá hasznos irányítást a telepítés, ápolás munkájára, a dolgozó parasztok, termelőszövetkezetek, géppállomások stb. számára. A szakcsoport adatokat gyűjtött a patakok és vízfolyások mentén megvalósítható fásításokra. Evenként 1—2 tapasztalatcserét szervezett az Agrártudományi Egyesülettel az ország különböző részén a fásítási munka népszerűsítésére, főként a mezőgazdasági dolgozók körében. Tevékenyen bekapcsolódott az országos talajeróziós ankét megszervezésébe. Az ankét előkészítése és az azt követő viták nyomán a szakcsoportnak része van abban, hogy a kormányzat behatóan foglalkozott a talajvédelem kérdésével s így megalakult az Országos Talajvédelmi Tanács.

A soronkövetkező feladatokat tekintve a szakcsoport még ebben az évben napirendre tűzi az 1950 óta telepített fásítások és különösen a mezővédő erdősávok tisztítási és gyérítési kérdéseinek megvitatását. A helyi csoportoknál előadást és vitát rendez a bányahányók fásítási kérdéseiről, folytatja a helyi csoportoknál a tapasztalatcserék és fásítási bemutatók szervezését, továbbá társadalmi úton segíti a nyárfatelepítési program megvalósítását a fásításban érdekelt tárcáknál és a helyi csoportok útján az erdőgazdaságoknál. A szakcsoport a jövőben be kívánja vonni munkájába az egyes helyi csoportok fásítási szakembereit is.

Fekete Gyula,

a fásítási szakcsoport elnöke

Az erdőfeltárási szakcsoport munkájáról

Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége az erdőgazdálkodás egyes súlypontos feladatainak előbbrevitele érdekében és az egyesületi munka kiszélesítése céljából erdőfeltárási szakcsoport szervezését határozta el 1955. júniusában.

A szakcsoport a munkáját lényegében 1955. év őszén kezdte meg. A szakcsoport célja az volt, hogy először az erdőfeltárási fejlesztésének alapjait tisztázza elsősorban elméleti vonatkozásban, majd az így kialakított helyes álláspontot rögzítve a gyakorlatban azt érvényesítse.

Így a szakcsoport felülvizsgálta az Erdőterv által készített erdei feltáróút tervezési irányelveket, kialakította az erdei feltáróutak helyes műszaki jellemzőit, Tervbevette az erdőfeltárási terminológiájának kidolgozását is, azonban ezt a közbejött akadályok miatt eddig még nem sikerült elkészítenie.

A szakcsoport felismerte az általános erdőszaki fejlesztés érdekében az erdőfeltárási táji fejlesztési tervének szükségességét. Ezért 1955. decemberi ülésén állást foglalt az erdőfeltárási és magasépítési telepítési alaptervek elkészítésének szükségessége mellett. Ugyanakkor megvitatta az alaptervek elkészítésének módszerét és mélységét is. Ennek nyomán az Erdőterv 1956. év során főigazgatósági rendelkezésre megkezdte az alaptervek készítését.

A múltban az erdei feltáró utak több esetben gazdasági megalapozottság nélkül épültek. Ezt kiküszöbölendő szükségessé vált minden útépitkezés előtt a gazdaságosság megvizsgálása.

A szakcsoport kialakította a főfeltáró utak gazdasági tanulmányának alapelveit, azok mélységét és készítésének módszerét. Ennek alapján főigazgatósági rendelkezésre minden főfeltáró útépités tervezése előtt az egyes utak szükségességét és gazdaságosságát indokoló gazdasági tanulmányokat készítenek.

1956. évig a műszaki felső vezetés behatóbban nem foglalkozott az erdőfeltárási szerves részét képező, a kópályával ellátott feltáró utakhoz szorosan kapcsolódó gyűjtőutak problémájának

megoldásával. A fejlődés ezen a téren kizárólag csak egyes erdőgazdaságok kezdeményezésére szorítkozott. A szakcsoport 1956. februári ülésén részben tisztázta a gyűjtőutak tervezésének és kivitelezési technológiájának kérdését mind terminológiai, mind pedig műszaki jellemzők tekintetében. A szakcsoport a februárban megvitatott kérdéseket a terpen, a Vértesi Állami Erdőgazdaság területén, az OEE tatabányai szervezetének rendezésében tanulmányozta a gépesítési szakcsoport bevonásával. Ez a külső helyszíni szemle igen gazdag volt tapasztalatokban, amelyeket a szakcsoport további munkájában eredményesen felhasznált.

Égető probléma még ma is az erdőgazdasági utak karbantartásának kérdése. Ezért a szakcsoport a munkatervébe felvette ezeknek a kérdéseknek a tisztázását. A megvitatás után szervezési, tervvonalozási és gazdasági vonalon a megállapítottakat — a lehetőségeket figyelembevéve — érvényesítettük.

1956. év elején az Erdőgazdasági Építőipari Vállalatot az EM-nek át kellett adni. Emiatt fokozottabban előtérbe került a feltáróútépítések műszaki ellenőri teendőinek helyes ellátása. A szakcsoport júniusban a Pilisi Állami Erdőgazdaság területén az erdőgazdaságok műszaki ellenőreinek bevonásával ebben a tárgyban tapasztalatcserét rendezett, amely eredményes volt.

A múltban az erdőgazdaságok részéről többször hiba történt az erdőgazdasági épületek telepítésénél. A szakcsoport ezért napirendre tűzte a magasépítmények gazdasági és műszaki telepítés kérdésének megvizsgálását. A kérdést teljes egészében nem sikerült tisztázni. Az elért eredményeket a tervezésnél figyelembe veszik a tervező mérnökök.

Múlt évben a szakcsoport további munkáját az októberi ellenforradalom megakadályozta. A munkát csak idén februárban folytattuk, amikor is a szakcsoportot újjászerveztük és kiegészítettük egy magasépítési kérdéssel foglalkozó résszel is. A szakcsoport létszáma jelenleg is 14 fő.

Az erdőgazdaságokban épített makadám feltárási utak — a forgalmat véve figyelembe — túlméretezettek. Ezért feltétlenül olcsóbb, gyorsabb eljárással megépíthető, az erdőgazdaság céljainak megfelelő burkolattal ellátott utak építésére kell áttérnünk. A szakcsoport márciusi ülésén a stabilizált útépítéssel foglalkozott és állást foglalt azoknak az erdőgazdaságokban történő bevezetése mellett.

Országos probléma az erdőgazdaságok által kitermelt faanyagok szállítása, illetve a felvevő szektoroknál történő raktározása. Ennek a kérdésnek megoldhatósága céljából a szakcsoport áprilisban és májusban megtárgyalta az erdőgazdasági rakodók kialakításának, üzemeltetésének és gépesítésének kérdését. Ezek az üléseken sok, a kérdéssel kapcsolatos dolog tisztázódott, amit az úttervezéseinknél, szállításszervezéseinknél hasznosítani tudunk.

A szakcsoport júniusban a Zemplén-hegységi Állami Erdőgazdaság területén tanulmányozta a hegyvidéki gyűjtőutak építésének kérdéseit az erdőgazdaságok műszaki előadójának részvételével.

A szakcsoport még ebben az évben feladatává tűzte ki a Vértes erdőgazdasági táj alaptervének elemzését és bírálatát, az erdőgazdasági épületek tipizálásának megoldását, az erdőgazdasági utak és a használatos járművek kölcsönös hatásának vizsgálatát, és az erdőgazdasági utak védelmét.

A szakcsoport igyekszik munkájával a gyakorlatnak segítséget nyújtani, hogy az erdőgazdálkodásnak ezen a részen is biztosítva legyen a fejlesztési határozatokban előírt feladatok végrehajtása.

Nyirádi Lajos
szakcsoport-elnök

★

A Szerb Népköztársaság Erdészeti Egyesületének Vajdasági Titkársága (Újvidék) kezdeményezésére szeptember végén 8 napos erdészeti tanulmányútra 19 erdőmérnök érkezett hazánkba. A jugoszláv vendégek az Országos Erdészeti Egyesület és a tanulmányúton érintett erdőgazdaságok vendégeiként a Kiskunsági Állami Erdőgazdaság területén megtekintették a sáskalaposi csemetékerttet, az ottani homoki rottott erdők fafajcserével történt átalakítását, majd Illancon és Dragonyon a futóhomokok területek fásítását, Terézhalmon pedig a homoki csemetékerttet tanulmányozták. A Szolnoki Áll. Erdőgazdaság területén az apavári sziki erdősítést, a Hajdúsági Áll. Erdőgazdaságnál pedig a püspökladányi szikkkísérleti telepet tekintették meg. **Budapesten az Országos Erdészeti Főigazgatóság és az egyesület fogadta a jugo-**

sláv társegylet küldöttségét, egyben megtekintették Ráckeven a magvizsgálati laboratóriumot és az üzemi fenyőmagtárolót. A Sárvári Áll. Erdőgazdaság területén, Farkaserdőn a gyertyános-tölgyes állományok nevelését tanulmányozták, majd a tanulmányút befejezéséig a Dunaártéri Állami Erdőgazdaságnál a tolnai csemetékertben a nyár telepítési hálózati kísérleteket, Keselyűsön pedig az ártéri nyár erdőgazdálkodást. A jugoszláv vendégek elismeréssel nyilatkoztak a magyar erdőgazdálkodás erdőtelepítési és erdőnevelési eredményeiről. Külön megragadták figyelmüket a futóhomokon és sziklen létesített sikeres erdőtelepítések.

Az egyesület a jövő év tavaszán viszonozza a jugoszláv vendégek látogatását.

★

Az egyesület elnöksége október 14-én tartotta ülését, amelyen elhatározták, hogy az egyesületi vándorgyűlést a Mátrai Erdőgazdaság területén november 15—16-án rendezik meg Parádfürdőn. A vándorgyűlésen az egyesület valamennyi helyi csoportja képviselteti magát. Az elnökség a főtítkár javaslatára *Bedő Albert emlékérem* alapítását határozta el, amelyvel az erdészeti tudományos, illetve gyakorlati munkában kitűnt szakembereket fogják jutalmazni. A *Bedő Albert emlékérem* a velejáró pénzjutalommal első ízben a novemberi vándorgyűlésen fogja adományozni az egyesület.

Bejelentette továbbá a főtítkár, hogy Kaán Károly mellszobor terveze elkészült. A szobor elhelyezésére vonatkozóan kialakult vita nyomán az elnökség úgy határozott, hogy szülőkörű bizottság a szobor megtekintése után tegyen javaslatot annak elhelyezésére. Végül *Szűcs Ferenc*, az oktatási bizottság elnöke ismertette az erdészeti szakképzettséggel rendelkező dolgozók címhasználatának kérdésében a helyi csoportoktól beérkezett javaslatokat. Az elnökség úgy döntött, hogy a javaslatok kiértékelése után az oktatási bizottság készítsen tervezetet és azt a vándorgyűlésen vitassák meg.

★

Az egyesület sárvári csoportjánál *Koltay György* a nyárfagazdálkodás időszerű kérdéseiről tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást. A hallgatóságot főként az előhasználati mellékállományok telepítésének kérdése, továbbá a populétumok ügye érdekeltte. Az előadó a hozzászólásokra adott válaszában fölvetette, hogy a nyárfakérdésekkel foglalkozó előadásokra helyes volna a rokonszakkamat is meghívni, továbbá a termelőszövetkezetek, állami gazdaságok, vízügyi szervek stb. fásítási felelőseit is a nyárfa telepítése és nevelése propagálása érdekében.

TARTALOM

Dögei Imre: A Kölesönös Gazdasági Segítség Tanácsa Fa-, Cellulóz- és Papíripari Állandó Bizottsága	401
Varakszin, F. D.: A Szovjetunió faiparának fejlesztéséről	404
Nemky Ernő: Tölggyesaink természetes felújításának alapvető kérdései	407
Béky Albert: Tervszerű fásítással növeljük élőfakészletünket	415
Majer Antal: Az erdőnevelési kutatás fejlesztéséről	422
Dimitroff S.: Magyarországi tapasztalatok	427
Schopp László: Hazai nyárasaink fatömeg és törzsalak vizsgálatainak eredményei	429
Címlapon: <i>Talajelőkészítés makkbefogadáshoz a Miskolci Erdészet kerületében.</i>	
Hátlapon: <i>Magtermelő vörösfenyő állomány a Diósjenői Erdészet kerületében.</i>	

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Дэгеи, И.: Постоянная Комиссия Экономического и Научно-Технического Сотрудничества по Лесоматериалам и Целлюлозно-бумажной Промышленности	401
Вараксин, Ф. Д.: О развитии лесной промышленности в СССР	404
Немки, Е.: Основные вопросы естественного возобновления наших дубрав	407
Беки, А.: Повышать планомерными лесоразведениями запас древесной массы наших лесов	415
Майер, А.: О развитии исследований по лесовыращиванию	422
Димитров, Ш.: Опыты приобретаемые в Венгрии	427
Шопп, Л.: Результаты по исследованию объема и формы стволов в насаждениях отечественных видов тополей	429
На первой странице обложки: <i>Подготовка почвы для содействия естественному возобновлению в горах Бук.</i>	
На обратной странице обложки: <i>Лесосеменной участок лиственницы в горах Бэржэнь.</i>	

SOMMAIRE

I. Dögei: La Commission Permanente d'Industrie du Bois, de la Cellulose et du Papier du Conseil de l'Aide Economique Réciproque	401
F. D. Varakszin: Du developpement de l'industrie du bois dans l'Union Soviétique	404
E. Nemki: Les questions fondamentales du rajeunissement naturel de nos chênaies	407
A. Béky: Augmentons le volume sur pied par plantations systématiques	415
A. Majer: Du développement de la recherche de l'élevage de la forêt	422
S. Dimitroff: Expériences de mon voyage en Hongrie	427
L. Schopp: Les résultats des analyses du volume et de la forme de fût des peuplerales hongroises	429
En couverture: <i>Préparation du sol pour la réception des glandes dans le périmètre de la foresterie Miskolc</i>	
En reverse: <i>Peuplement granifère de mélezes dans le périmètre de la foresterie Diósjenő.</i>	

AZ ERDŐ — Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa.

Felelős szerkesztő: KERESZTESI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa.

Szerkesztőbizottság: BABOS IMRE, a mezőgazdasági tudományok doktora, dr. BALASSA JYULA, dr. HARACSI LAJOS, KÁLDY JÓSEF, KOCSÁRDY KÁROLY, MADAS ANDRÁS, PÁRIS JÁNOS, SALI EMIL, SZONYI LÁSZLÓ.

A szerkesztő helyettese: JEROME RENE. Technikai szerkesztő: AKOS LÁSZLÓ.

Felelős kiadó: A Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat igazgatója.

Szerkesztőség: Budapest, V., Kossuth Lajos tér 11. Országos Erdészeti Főigazgatóság.

Előfizetéseket felvesz a Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó V. Bp. V., Báthori u. 10.
Csekk számlaszám: 61.268

Megjelent 3200 példányban. Előfizetési ára egy évre: 60 Ft, negyedévre 15 Ft.

Megjelenik minden hónapban.

41354-689/2 - Réval-nyomda, Budapest, V., Vadász utca 16. (Felelős: Povárny Jenő)

